

Synliggørelse af omkostninger til arbejdsmiljøproblemer kan bane vejen for forebyggelse

Af Per Tybjerg Aldrich, projektleder, COWI

Arbejdsmiljøarbejdet kan få et løft, hvis arbejdsmiljøorganisationen eller MED-udvalget regner på, hvad arbejdsmiljøproblemer koster arbejdspladsen. En beregning kan også bane vejen til midler til forbedring af arbejdsmiljøet. Det viser et forsknings- og udviklingsprojekt, som COWI har gennemført med støtte fra Arbejdsmiljøforskningsfonden. I projektet er det undersøgt, hvordan FOA's Arbejdsmiljøberegner kan støtte arbejdsmiljøarbejdet på offentlige arbejdspladser.

Arbejdsmiljøproblemer som f.eks. stress, vold, mobning og ulykker fører ikke kun til menneskelige lidelser for dem, som det går ud over. Det påvirker også kollegaerne og dermed hele arbejdspladsen. Og dermed også økonomien på arbejdspladsen. Hvor stor den påvirkning er, kan man få et bud på ved hjælp af en såkaldt arbejdsmiljøberegner, som fagforbundet FOA for nogle år siden har fået udviklet af rådgivningsvirksomheden COWI.

Kommer bag på de fleste

Det kommer bag på de fleste, hvor meget dårligt arbejdsmiljø egentlig koster en arbejdsplads i kroner og øre. På offentlige arbejdspladser har man typisk godt styr på, hvor højt fraværet er. Og dermed også en idé om, hvad fraværet koster. Men man har som regel ikke noget bud på, hvor meget af fraværet som er arbejdsbetinget. Og man har slet ikke overblik over, hvilke afledte omkostninger det arbejdsbetingede fravær medfører. Det er det, som FOA's værktøj gør synligt for ledere, arbejdsmiljørepræsentanter, tillidsrepræsentanter og andre medarbejdere på arbejdspladserne.

Det, at det bliver synligt, hvad arbejdsmiljøproblemerne koster, kan føre til et stærkere engagement i arbejdsmiljøarbejdet. Det bliver klart, at hvis arbejdspladsen kan løse arbejdsmiljøproblemerne, så falder omkostningerne til problemerne også væk. Det er noget, som man kan bruge på arbejdspladser, der som regel har svært ved at få budgettet til at hænge sammen.

Tid er penge

For nogen kan det være lidt svært at forstå, at det forbedrer arbejdspladsens økonomi, hvis arbejdsmiljøet bliver forbedret. Det kan især være svært at forstå, hvis arbejdspladsen ikke bruger penge på vikarer, når der er fravær. I de tilfælde er der behov for en diskussion om, at penge er lig tid, så det, arbejdspladsen får, er mere tid til kerneopgaven – at passe børn, at tage sig af de ældre, gøre rent, osv. Den tid, arbejdspladsen får, er både tiden fra de medarbejdere, der er på arbejde i stedet for at have sygefravær, og tiden, som ledere og kollegaer ikke behøver at bruge på at håndtere de udfordringer, der op-

står, når en medarbejder melder sig syg – eventuelt pga. en arbejdsulykke, en arbejdsskade eller noget andet arbejdsbetinget.

Selv om det bliver klart, hvordan forbedringer af arbejdsmiljøet kan give økonomiske gevinster, kan det for mange arbejdspladser stadig være en udfordring, hvordan de skal få råd til at forbedre arbejdsmiljøet. Mange udfordringer i det psykiske arbejdsmiljø kan nok klares med bedre planlægning, bedre kommunikation o.l., dvs. uden store investeringer, men forbedring af indeklimaet og hjælpemidler til det fysisk hårde arbejde kræver penge på bordet. Og hvor skal de komme fra, når arbejdspladsen i forvejen fattes penge?

Eksterne midler til arbejdsmiljøforbedringer

Et plejecenter valgte at løse det problem ved at søge eksterne midler. Centret havde meget alenearbejde pga. små bo-enheder. En beregning med FOA's Arbejdsmiljøberegner viste, at sygefravær som følge af alenearbejde kostede centret omkring 270.000 kr. årligt. De omkostninger kunne spares, hvis boenhederne blev lagt sammen til lidt større enheder, og alenearbejdet dermed blev reduceret. Centret havde imidlertid ikke de 3 mio. kr., som det ville koste at lægge bo-enhederne sammen. Så centerlederen søgte forvaltningen om et lån på beløbet – og fik det. Forvaltningen var ved hjælp af beregningen fra Arbejdsmiljøberegneren blevet overbevist om, at lånet kunne betales tilbage, når centrets omkostninger til fravær som følge af alenearbejde faldt.

Andre arbejdspladser gik ikke så langt, at de skaffede midler til nye investeringer i arbejdsmiljøforbedring. Nogle brugte i stedet resultaterne fra FOA's Arbejdsmiljøberegner til at fastholde de forebyggende foranstaltninger, som de allerede havde og brugte penge på. Fordi de kunne se, at udgifterne til de forebyggende foranstaltninger var små i forhold til de omkostninger, som et højere sygefravær ville medføre. Andre arbejdspladser lagde beregningerne frem på personalemøder for at forstærke opbakningen blandt medarbejderne til de arbejdsmiljøtiltag, som enten var vedtaget eller skulle besluttes. Synliggørelse af, hvad arbejdsmiljøproblemer koster en arbejdsplads, kan således på forskellig vis styrke arbejdsmiljøarbejdet – og i sidste ende arbejdsmiljøet.

Fakta om projektet

- > Navn: "Intervention med arbejdsmiljøøkonomiværktøj"
- > Udført af: COWI A/S
- > Støttet af: Arbejdsmiljøforskningsfonden
- > Periode: September 2013 – marts 2017
- > 25 medvirkende arbejdspladser: Plejecentre, hjemmepleje og daginstitutioner mv.
- > Projektets hjemmeside: www.arbejdsmiljoeoekonomi.dk
- > FOA's Arbejdsmiljøberegner: www.foa.dk/amberegner
- > 3F's Arbejdsmiljøberegner: www.3farbejdsmiljoeberegneren.dk